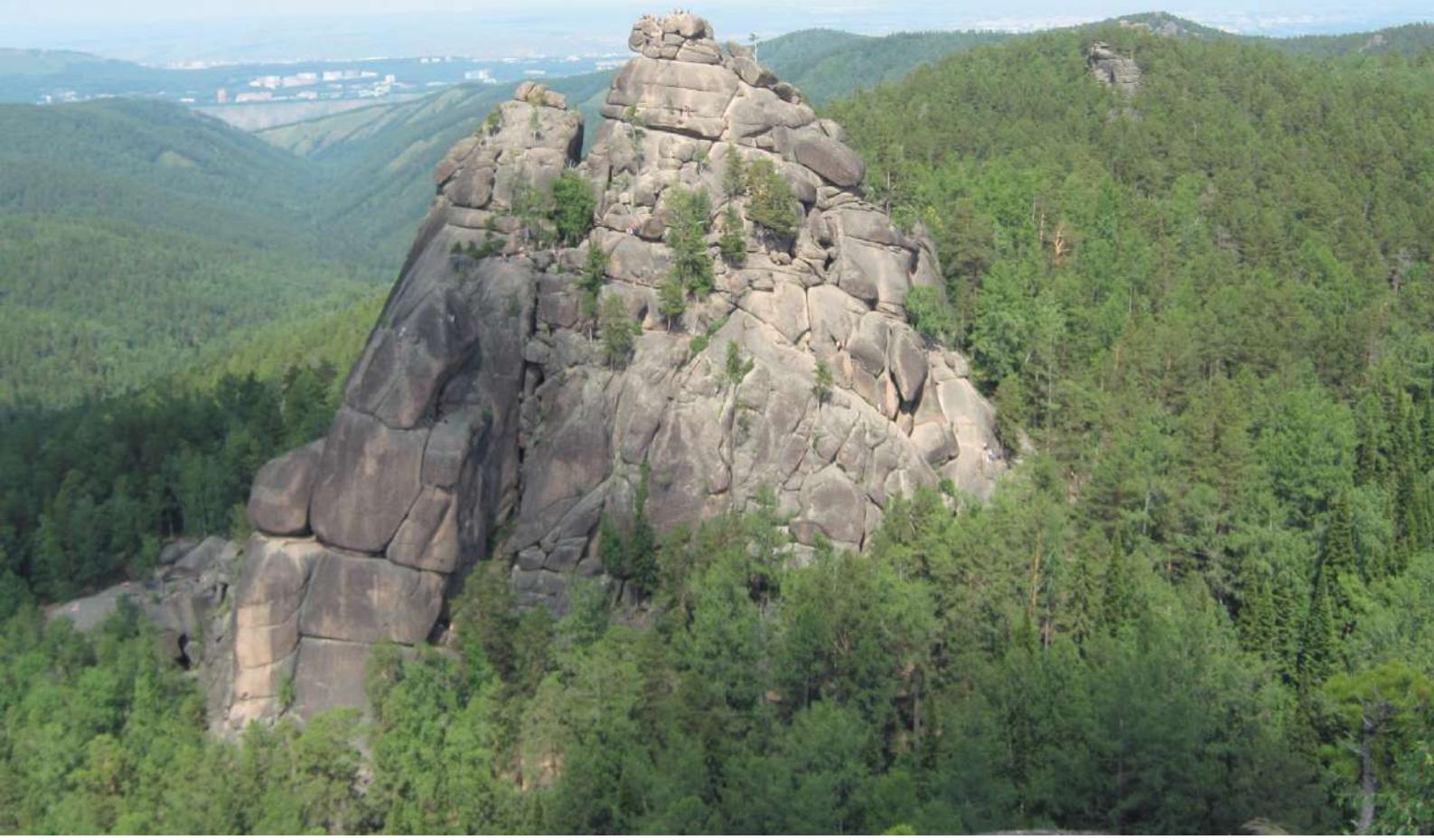

ЭМГЕК МИГРАНТЫНЫН МААЛЫМДАМАСЫ

ЭМГЕК МИГРАНТЫНЫН МААЛЫМДАМАСЫ

(Красноярск аймагындагы эмгек мигранты
эмнени билиш керек)

«Жашоо биринчи таасирди алуу учун адамга эч качан экинчи мүмкүнчүлүк бербейт»

Марк Леви

Батаева Назгуль Жанышбековна
Красноярск аймагынын кыргыз улуттук-
маданий автономиясынын жетекчиси

Саламатсызыбы, урматтуу мекендеш!

Мен 10 жылдан ашык убакыт бою Красноярск шаарындагы кыргыз диаспорасынын жетекчиси болуп иштеп келемин, биздин негизги иш-чаралар бул – кыргыз улуттук маданиятты сактоо, ошондой эле биздин мекендештердин ар турдуу кызычылыктарын коргоого багытталган.

Биз көп жылдар бою жергиликтүү калк менен бирге Сибир жергесинде тынч жана ынтымакта чогу жашап келе жатабыз. Сибирдин жергиликуу калкы меймандос жана кичипейил адамдар болушат, бул жерге ак эмгек издең келген адамдарга жакшы мамиле кылуу менен бирге, тушунук менен мамиле жасоого аракет жасашат, албетте келген адамдар да чынчылдык менен акча таап, үй-булөсүн, ата-энесин багууга жана оз мумкунчулугун жогорулатууга умтулушу керек.

Башка олкодо узак убакытка жашоо жана жумуш жасоо (иштоо) бул мигрант учун коптогон маселелерди пайда кылат, ошол эле убакта жергиликуу калктын урп-адатын, маданиятын сыйлоо менен бирге ушул олкодогу кабыл алынган турдуу мыйзамдарга - озгочо миграция мыйзамдарына ылайыктуу жашашы керектиги эмгек мигрантына созсуз турдогу шарт. Биз мекендештерибиздин алгачкы келген учурда коп кыйынчылыктарга учурал кыйналгандыгынан улам коомдук уюм тузуп, жардам берип келебиз, бугунку кундо эмгек мигранты алгачкы келген учурда дуушар болчу койгойлорду (маселелерди) биз практикада кандай чечууну жана ал кыйынчылыктардын алдын алууну билебиз, колубуздан келишинче Сизге да жардам бере алабыз деп ишенемин. Сизге алгачкы керек болуучу маалыматтарды жазып жана да башка суроолорго (маселелерге) жооп алуу үчүн, ар турдуу кыйынчылыктар-

«Справочник мигранта (Что должен знать трудовой мигрант, приезжающий в Красноярский край)» является некоммерческим проектом в рамках государственной программы Красноярского края «Укрепление единства российской нации и этнокультурное развитие народов Красноярского края». Данное издание направлено на адаптацию иностранных трудовых мигрантов на территории Красноярского края.

© Составители: Управление общественных связей Губернатора Красноярского края, представители национально-культурных организаций, научного и экспертного сообщества Красноярского края.
Отзывы и замечания просим направлять по адресу: iuos@krskstate.ru

дын ийгиликтүү чечилишине, же болбосо алардын алдын ала токтотуу үчүн Сизге ушул китечени даярдадык. Жогоруда айтылгандай адамга экинчи ирет озу жонундо жакшы таасир калтырууга шарт берилбейт, андыктан Сиз озунуз жонундо ар дайым сонун инсан катары таасир калтырууга аракеттенишинизге тилемешмин, мекендешим!

Биздин жардам керек болсо, ар дайым жардам берүүгө даярбыз.

Биздин дарек жана байланыш телефондор:
66004, Красноярск шаары, 2-я Краснофлотская кочосу, 15 «а»,
ууу. эл. дарек: nka24@list.ru; тел.: +7 (3912) 51-44-33; +7962 065 23 34.

Консулдуук суроолор боюнча кайрылуу жана кенеш алуу учун Кыргыз Республикасынын Россия Федерациисындагы Элчилигинин Красноярск шаарында жайгашкан Канцеляриясына кайрылсаныздар болот.
Төмөнку дарек боюнча: 660021, Красноярск шаары, пр. Мира, д. 132,
эл. адрес: kgkrasnoyarsk@mail.ru, тел./факс: +7 (391) 234-34-08.

Кыргыз Республикасынын Россия Федерациисындагы Элчилигинин Красноярск шаарында жайгашкан Канцеляриясы жана анын жетекчиси,
консул - Дүйшалиев Бекжан Стапикович.

Красноярск аймагы тууралуу бир нече сөз

Красноярск аймагы Орусиянын федералдык борборунан бир топ алыстагы, Чыгыш Сибирде жайгашкан. Биздин аймактын территорииясы КМШ өлкөлөрүнүн көпчүлүгүнөн чонураактыгы менен айырмаланат, биринчи кезекте ири аймактарга салыштысак: Красноярск аймагы Казакстан Республикасынын аймагындай жана ошол эле учурда окшош, Красноярск аймагынын аянты Өзбекстан Республикасынан (5,2 эсеге), Кыргыз Республикасынан (дээрлик 12 эсеге), Тажик Республикасынан (16,6 эсеге), Азербайжан Республикасынан (27 эсеге) жана Армения Республикасы (79,5 эсеге) бир кыйла чон.

Красноярск аймагында тұндук бөлүгү аба ырайынын татаалдығынан улам жашоочулары азыраак болуп жайгашкан. Бул жерде кишиңде аба-ырайынын температурасы - 60 ° С чейин төмөндөйт, катаал климаттына карабастан Красноярск аймагы ото көлөмдүү жана ар түрдүү минералдык ресурстарга бай, ири өнөр жай ишканалары жана шаарлардын өнүгүшү өлкө үчүн абдан маанилүү.

Этникалық курамы боюнча Красноярск аймагынын 90% зын орус калкы түзгөн аймактардын бири болуп саналат. Сибирдин калктын бир бөлүгү өздөрүн «сибиряк (сибирлик)» деп аташат. Сибирякбыз дегендер өзүнчө этникалық топ эмес, бирок, турмуштун катаал шарттарына жараша калыптанган белгилүү бир өзгөчөлүктөрү бар. Сибиряктар ден соолугу жакшы, чыдамкай, туруктуу жана эркүү мүнөздөгү адамдар, аларда эркиндик жана өзүн-өзү сыйлоо сезими абдан кучтуу (сибирде эч качан крепостук укук болгон эмес). Орусияда, сибиряктар илгериден баштап эле мыкты жоокерлер болуп саналган, Сибирдеги аскер бөлүктөрү согушка жогорку жөндөмдүү жана ишеничуулугу менен белгилүү болгон учун абдан бааланып келет. Сибиряктар патriotтуулук (мекенчилдиги) сезими да ото кучтуулугу менен да айырмаланып келишет, алар дайыма Орусиянын ишенимдүү коргоочулары болушкан. Советтер аскериин озгочо сыймыгы болуп Красноярск аймагынын да тургундары кызмат кылган Сибир дивизиясынын туздон-туз катышуусу менен 1941- жылы Москваны немецтик-фашистик баскынчылардан коргоп калуусу эсептелинет.

Сибирдин жергиликтүү калкынын озгочолугу - бул этностордун ич ара ынтымагы жана сабырдуулугу. Азыркы учурда, Красноярск аймагында 159 улуттун өкүлдөрү ынтымакта жашайт. Аларга мамлекеттик денгээлде жардам берилет, ар бир улуттун маданий өзгөчөлүктөрүн, тилин, каада-салттарын сактап калуу максатында, ошондой эле аймакта эмгек мигранттарынын кызыкчылкыларын коргоо максатында 90ден ашык улуттук-маданий уюмдар тузулгон. Ал эми дин тарабынан эн көп православ динин сакташат, аны менен катарда мусулмандар диний жамааттары бар, жүйүттөр, буддисттер, католиктер жана башка диндердин да жамааттары бар.

Коомдук жүрүм-турумдарды сактоо учун сунуштар

Урматтуу мекендеш, Сиз Красноярск аймагына келгенинizде аймактын түпкүлүктүү калкы менен бирге өнөр жай, коомдук жана маданий объекттерди колдонууга жана бирдей укукта жашоого мумкунчулугунуз бар, ошондой эле мумкунчулугунузго жараша эмгектенуugo да мумкүнчүлүк аласыз, ал учун бардык шарттар түзүлгөн. Бирок жергиликтүү калкка каршы озунуздун жеке каада-салттарынызды жана жаман адаттарды көрсөтүүгө, жашоо шартты озгочо озгортууго аракет кылбашынызды суранабыз.

Орус калкы жашоодо ото сабырдуу, башкаларга урмат-сый менен мамиле жасайт, ошону менен бирге улуттук каада-салттарын көп кылымдар бою коргоп, мекен учун журогун берген адилеттуулукту жакшы коргон эн чон Сибир аймагын оздоштургон эл. Ошондуктан сибиряктардын чыдамдуулугун терс журуш-туруш менен сыноо, жакшылыкка алыш келбейт, улуттук араздашууга алыш келуучу нерселерди жасоодон этият болунуз, анткени улуттук араздашуу ото чон чыр-чатактарга айланышы мумкун, андай араздашууларды диаспоранын аксакалдары да, жергиликтүү ички иштер башкаруу органдары да токтолуусу кыйын болуп калышы мумкун. Чыр-чатактарды алдын алуу жана өз ара байланыштын натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн, биз Сизге төмөнкү насааттарды сунуштайбыз.

Жалпы сунуштар:

- орус тилин так билүүгө жана туура тушунуugo (уйронуugo) аракет жасаныз;
- жергиликтүү жашоочулар менен достошууга жана коомдук иштерге катышууга мумкунчулук табыныз, бул Сиздин чөйрөнүздө абийиринизди которот жана айлананыздагы адамдарды туура түшүнүүгө жардам берет, турдуу маселелерди натыйжалуу чечүүгө да жардам берет;
- жергиликтүү жана улуттук коомчулук менен байланыш түзүнүз. Алардын лидерлери компетенттүү, эмгек мигранттары кез-

дешчу кыйынчылыктарды жакшы билишет жана тушунушот, жергиліктуү башкаруу органдары менен дайыма кызматташышат жана бийлик органдары менен байланыштары тыгыз, лидерлер оз мекендештерине жардам берүүгө дайыма даяр;

- кылмыштуу топтор, экстремисттик уюмдар менен байланыш жана мамилелерди тuzuудон оолак болушунуз керек, Эгерде Сиз экстремисттик топторго кошулсаныз, анда Сизге бир эле түпкүлүктүү орус тилдүү калк эмес, бардык тургундар, жада калса Сиздин мекендештериниз да каршы чыгышат.

- Сиздин акчанызга тез арада бардык маселелеринизди чечүүгө убада берген адамдарга ишенбениз (кобунчо «менин таанышым бар, акча берсен, баарын бат эле бутурот» деп алдашат)! Эн туура жана так маалыматтарды диаспора лидерлерине кайрылуу менен гана ала аласыз.

- Эсинизде болсун: турмуштагы кыйынчылыктар бардыгы үчүн бирдей, аларды сабырдуулук менен бирге Сизге ак ниеттик менен караган адамдардын жардамы менен чече аласыз, эч качан шашылыш чечим кабыл албаныз. Жакшы турмушту жана эл алдында кадыр-баркты, ишенимди ак эмгек менен жана талыкпай иштеп кана таба аласыз, ал эми татыктуу досторду ар дайым чынчыл жана таза (ичип, чекпеген, жаман жолго журбогон) адамдардын арасынан табууга болот.

Инсандар ортосундагы байланыш өзгөчөлүктөрү:

- Жергиліктуү тургундар менен конушу жашап, доступ мамиле тuzuуго аракеттенинiz, ал эми кары адамдарга жана жаш балдарга жардам берсениз алкыш угасыз, уйдон кочого чыкканда конушулар

менен жолугушууда созсуз саламдашып турунуз, жашаган жеринизде тазалыкты жана тартипти сактай билинiz. Сиздин таза жана тыкан кийиминиз башкалардын туура багытта конулун алат. Орус элинде: «Кийимин коруп тосуп алат, акылын угуп узатат» деген макал бар. Туруктуу иштеп, таза жашаган адамдар элдин ишеничине кире алат;

- орус элинин маданиятында улууларды урматтоо менен бирге аялдарды да ото сыйлашат. Аялдар эркектер менен бирдей укуктарга ээ жана коомдук турмушта активдүү катышат. Ошону менен бирге теңдикке карабастан эркектер аялдарга өзгөчө урмат корсотовшот, мисалы, коомдук транспорто аялдарга орун бошотуп беруу, сыртка чыгаарда аялдарга жолду бошотуп беруу жб. мындай эрежелерди бузуу башкалардын терс коз карашына жол берет. Майрамдык дасторкондо эркектер менен аялдардын дасторкондо бирге олтурушуп майрамдашат. Башка аялдарды конул коюп тиктоо адепсиздик болуп саналат. Жергиликтүү коомчулукта ото ачык кийинуу шарт болбосо да, андай кийингендөргө сабырдуулук менен мамиле жасоо шарт;

- ал эми Сиз же жакындарыныз озгочо диний турдо кийинип журууну кааласа, андай кийимди орус шаарында коомдук имараттарда, жалпы эс алуучу жайларда, жумушта жана административдик кызматтарда журууго коомчулукта терс коз караш менен караарын эске алыныз.

- коомдук жайларда парктарда, ресторандарда, театрларда, көчөдө, коомдук транспортто, машинелерде, коп кабаттуу батирлерде оз тилинде каттуу ундо музыка коюлса, оз тилинде сүйлөшүү адепсиздик болуп эсептелет;
- көчөдө баратканда чоочун адамдарды көз салып кароо да адепсиздикке жатат, бирок, жеке пикир алышууда айрыкча сизге керек суроолого жооп алууда көзгө түз карап баарлашуу туура болот;
- жергиликтүү мыйзамга жараша коомчулукта-транспорттук аядамада, оюн аяңчаларында, тепкич аяңтасында, көчөлөрдө, сейил бактарда, тамеки тартууга жана спирттик ичимдерди ичуugo тыюу салынат, мас абалда коомдук жайда журуу да адепсиздикке жатат;
- коомдук жайларда наркотик заттарды чегуugo жана колдонууга, насвай чегуugo болбойт.

Чыр-чатаак кырдаал учурда эмне кылуу керек?

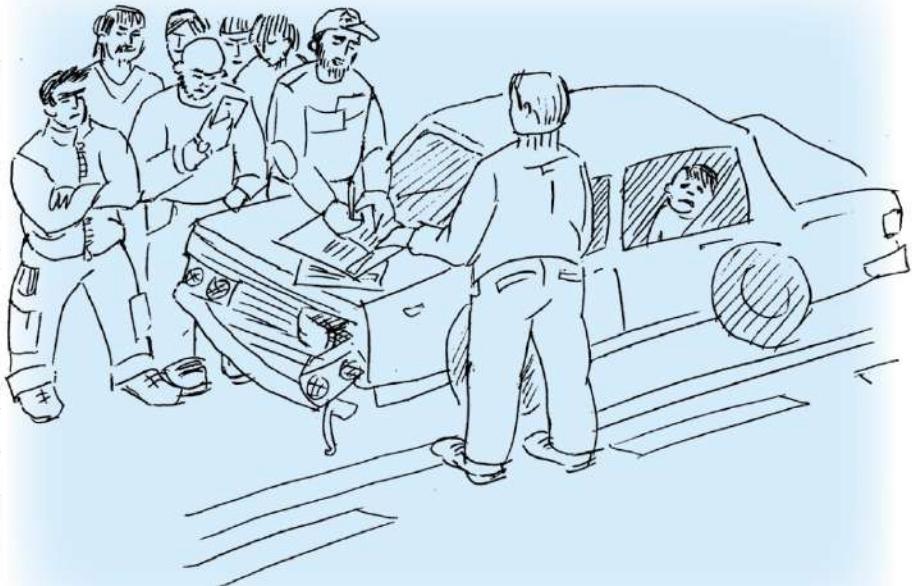
- Тиричилик чыр чатагы чыкса күч же агрессивдүүлүк (мушташ) менен чечемин деп ойлобонуз, жана озунуздун тарапташтарынызды чогултууга аракет кылбаныз, анткени ага каршы күч кандай болорун сиз билбейсиз, жергиликтүү элдердин тарапташтары кобойуп, болбогон чатакты чон чырга айлантыши мумкун. Бардык элдердин арасында, ошондой эле жергиликтүү калк арасында да адепсиз, маданиятсыз, агрессивдүү адамдар бар экенин унутпаныз. Алардын адепсиз журушу коом тарабынан айыпталат, бирок Сиздин да аларга озундой жооп кайтарып мамиле кылсаныз Сиз алардын денгээлине тушуп, коомдук тартипти бузуучулар катарына отосуз, алгач жаңжалды ким баштаганына карабай, Сиз да коомчулуктун каарына калышыныз мумкун;
- Тиричиликтеги узакка созулган ички карама-каршылык учурда Сиз бейтарап ортомчу аркылуу чечүүго аракет кылышыныз, андай

адамдар мисалы: диаспоранын лидери же жергиликтүү калктын өкүлү, же Сиздин конушунуз, жумуш кесиптешиниз болушу мумкун. Эгерде Сизге же жакындарынызга алардын ден-соолугуна жана омурено олуттуу коркунуч туулса, улуттук кадыр-баркынызды мазактаса, дароо эле укук коргоо органдарына кайрылыныз, озунузчо куч менен чечуugo аракет кылбаныз.

- Балдар арасында озгочо башка улуттагы балдар арасындағы чыр-чатақ чыкса, анда ата-энеси менен бирге чечуу зарыл, озунуз жазалоого шашылбаныз, тушунбостук болуп, чыр-чатақ чечилбесе, андай учурда укук коргоо органдарына кайрылуу керек;
- Жол окуя (жол-транспорт кырсыгы болгон) болсо, анда ал бир топ колдоо тобун чогултууга аракет кылуу туура эмес, бул чыр-чатақтын курчушуна алып келет. Чыр-чатактарды чечүү компетенттүү адистердин (өзгөчө комиссия, МАИ, юрист, сот) колуна тапшырылыши керек.

● Жолдо транспорт боюнча чыр-чатақтуу кырдаалдар учурунда, принциптүү карама-каршылыкты сабырдуулук менен чечууго аракет жасаныз, аны менен Сиз убакытты үнөмдөйсуз, күтүлбөгөн кесептөрдө жол бербейсиз, бул сапат даанышман адамдарга таандык экенин унутпаныз;

● Орус маданиятынында малдын курмандыкка чалбайт, андыктан коомчулук жана жаш балдар корбогон жерде гана малды курмандыкка чалса болот, Красноярск шаарында жана башка чоң шаарларда атайын мал союла турган жерлер бар.

● Ар кандай шарттарда, оор жагдайларда, туура жол менен турмуш куруу Сиздин оз колунузда, Сибир жергесинде оз билиминизди дагы жогорулатып жана башка улуттун маданияттын туура кабыл алыш, коомдун кадыр-барктуу мүчөсү болуп, үй-бүлөнүздүн жана озунуздун ордунузду табууга аракет кылышыз. Сиздин иш-аракеттериниз өз максаттарынызга каршы келбegenге аракет жасаныз, озунуздун улуттук намысынызды жогорку сапатта корсotуugo умтулунуз. Ошондо коомдук пикир менен мыйзам дайыма Сиз тарапта болот.

Керектүү кенеш алуу учун кай жактарга кайрылуу керек?

Өзгөчө кырдаалдар учурунда, ошондой эле чукул медициналык тез жардам керек болсо өзгөчө кырдаалдар үчүн бирдиктүү телефон номери 112 чакырылат.

Мигранттарды каттоо үчүн - Красноярск аймагындагы ИИМдин миграция иштер башкармалыгынын уруксат жана виза

бөлүмуну кайрылуу керек төмөнкү дарек боюнча жайгашкан: Красноярск шаары, 60 жыл СССР коч. №№ 23, 61, 63, 64 автоунаалары менен жүрүү керек «4-микрорайон» аялдамасы, байл.т.ел. 8 (391) 226-21-65, 225-00-42.

Эмгек мигранттар үчүн - Красноярск аймагындагы ИИМ-дин эмгек миграциясы бөлүмүү дареги: Красноярск ш. Чернышевский коч., 51 автоунаалары №32. Аядама «Чернышеский» байл.т.ел.: 8 (391) 219-06-00, 219-06-08.

Мусулман диний рухий иштерде - Красноярск аймагында мусулмандар жалпы диний башкармалыгы тел. 8 (391) 245-51-00

Кылмыш иштерди мыйзамсыз ишмердүүлүгүнө бөгөт коюу боюнча Орусиянын Красноярск аймагында ички иштер министригинин башкы башкармалыгынын тел. тынымсыз 8 (391) 245-96-46.

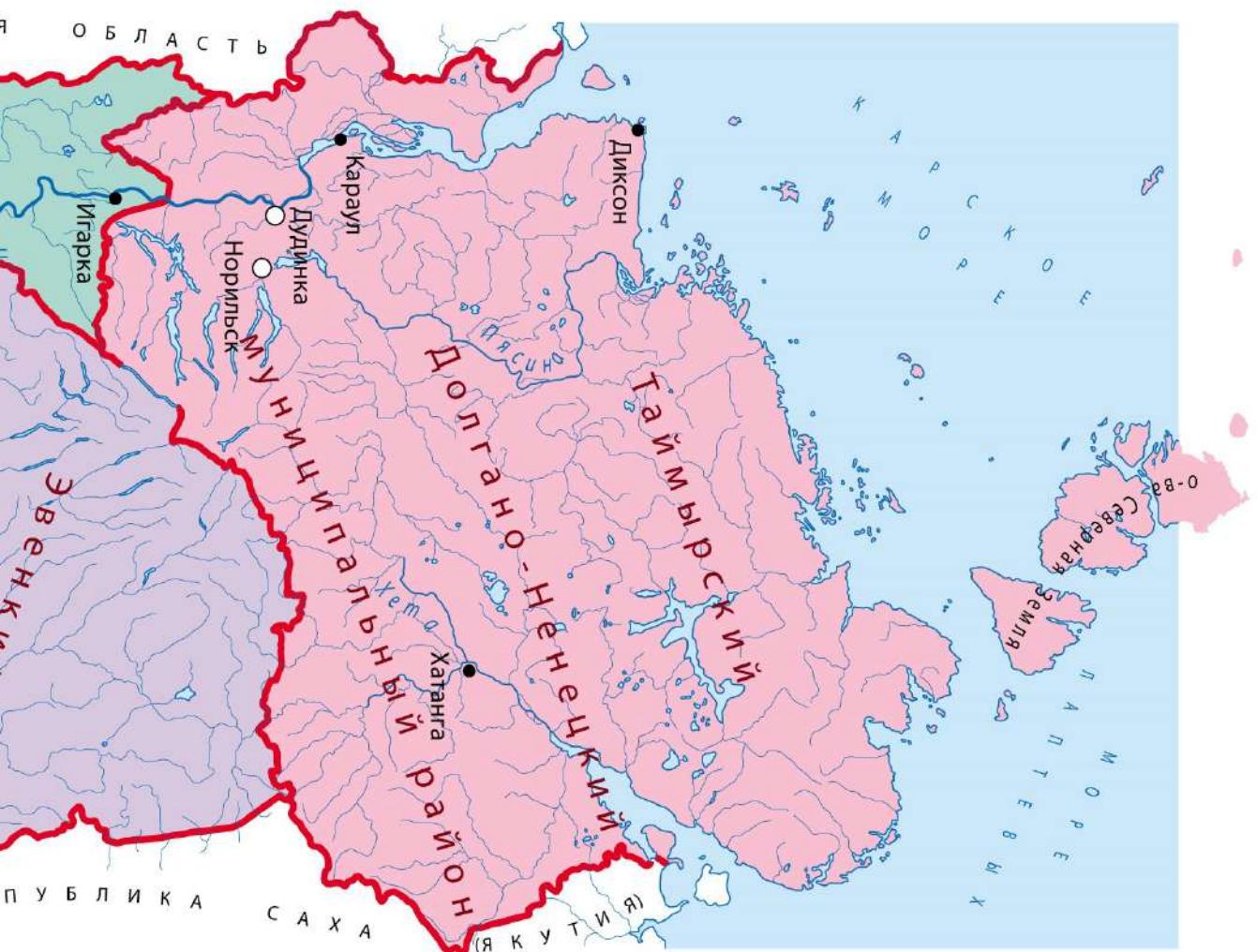
Экстремизмге жана терроризмге бөгөт коюу Орусиянын Красноярск аймагында коопсуздук кызматынын тел. 8 (391) 230-96-20.

Конул буруп окуганынызга раҳмат.

Сизге бардык жакшылыктарды жана ийгиликтерди каалайм!

Административно-территориальное устройство Красноярского края

КРАСНОЯРСКИЙ КРАЙ

Координаты в России: $51^{\circ} 48'$ и $77^{\circ} 41'$ с.ш.

Центр — г. Красноярск (937,1 тыс. чел.)

Дата образования края — 7.12.1934 г.

Территория — 2 339,7 тыс. кв. км

Население, всего — 2 890,3 тыс. чел.,

в т. ч. городское — 2 192,3 тыс. чел.,
сельское — 698,0 тыс. чел.

Средняя плотность населения — 1,3 чел./кв. км
Районов — 44, городов — 23, рабочих поселков — 41,
сельских администраций — 486,
сельских населенных пунктов — 1 702.

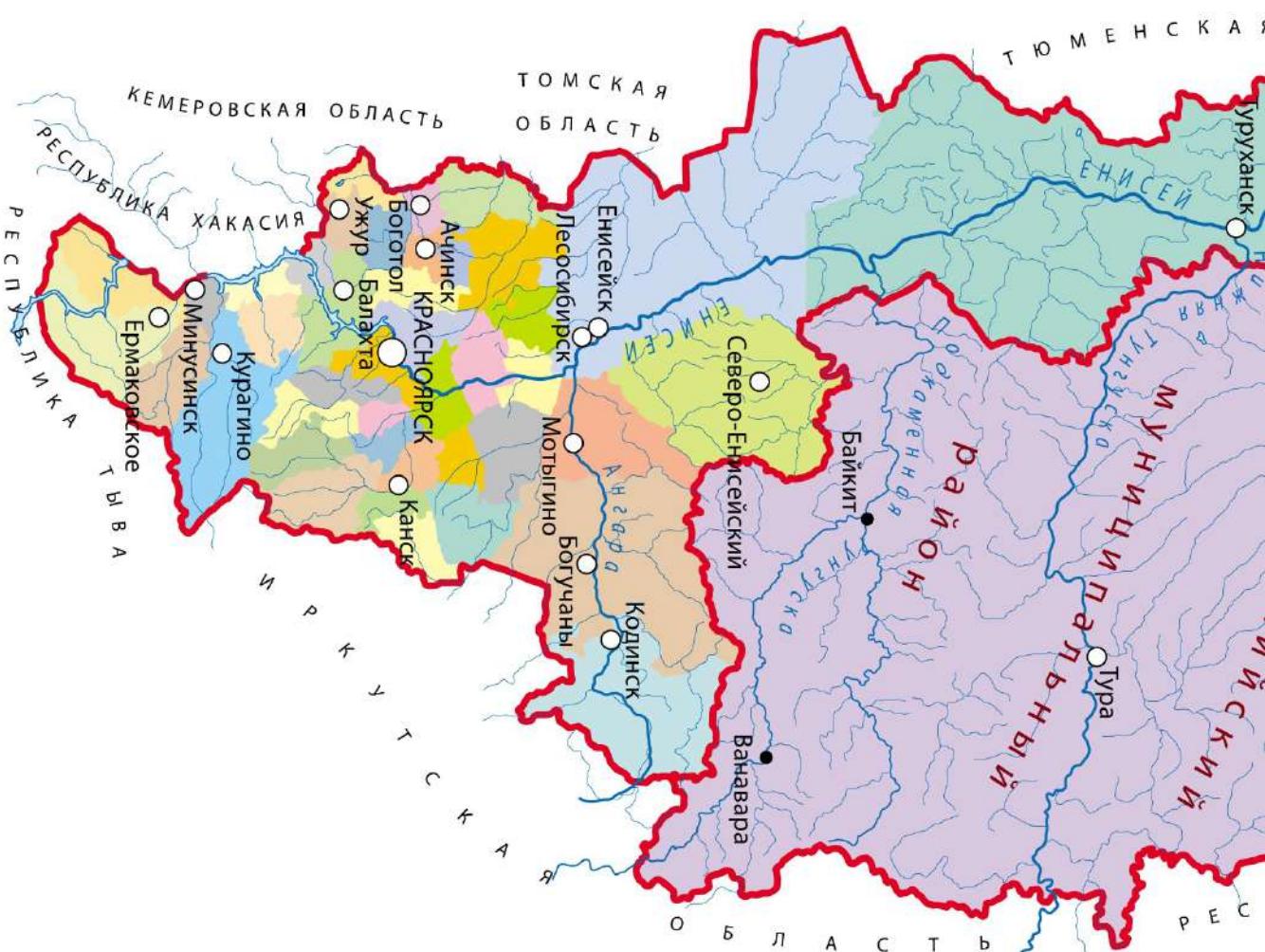
ТАЙМЫРСКИЙ ДОЛГАНО-НЕНЕЦКИЙ МUNICIPALNYI RAYON

Центр — г. Дудинка (23,4 тыс. чел.)

Дата образования — 10.12.1930 г.

Территория — 862,1 тыс. кв. км

Население, всего — 37,8 тыс. чел.,

Средняя плотность населения — 0,04 чел./кв. км
Городов — 1, рабочих поселков — 1,
сельских администраций — 4,
сельских населенных пунктов — 27.

сельское — 12,7 тыс. чел.,
городское — 25,1 тыс. чел.,

ЭВЕНКИЙСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН

Центр — пгт Тура (5,5 тыс. чел.)

Дата образования — 10.12.1930 г.

Территория — 667,7 тыс. кв. км

Население, всего — 16,7 тыс. чел.,

в т. ч. городское — 5,5 тыс. чел.,
сельское — 11,2 тыс. чел.

Средняя плотность населения — 0,03 чел./кв. км

Рабочих поселков — 1,

сельских администраций — 22,

сельских населенных пунктов — 26.

Статистические данные
и административно-территориальное деление
Красноярского края приводятся по состоянию на 1.01.2008 г.